

5. Про затвердження професійного стандарту «Супроводжувач осіб з інвалідністю»: Наказ Міністерства економіки України від 20.06.2020 №1178. URL: <https://lnk.ua/3mx09tCG1> (дата звернення: 12.05.2026)

6. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 14.05.2026).

Шароватова Олена Павлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри підвищення кваліфікації
та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту,
Національний університет цивільного захисту України

ПРО ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

Українське сьогодення характеризується суттєвими трансформаціями освітнього простору, що обумовлені процесами цифровізації, воєнним станом, необхідністю забезпечення рівного доступу до освіти усіх громадян та реалізацією принципів інклюзивності. Особливо актуальні ці питання у сфері професійної підготовки фахівців сфери цивільної безпеки, зокрема майбутніх фахівців з охорони праці, діяльність яких безпосередньо пов'язана із забезпеченням безпеки працівників, реагуванням на надзвичайні ситуації [1; 2].

Інновації в галузі інклюзивної освіти сьогодні розглядаються як важливий напрям перебудови освітнього процесу, що передбачає створення безпечного, доступного та адаптивного освітнього середовища для всіх категорій здобувачів освіти. У контексті професійної підготовки майбутніх фахівців сфери цивільної безпеки особливого значення набуває формування готовності до професійної діяльності в умовах соціального різноманіття та необхідності взаємодії з особами, які мають особливі освітні потреби або постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій.

В умовах сучасних суспільних викликів інклюзивна освіта перестає бути виключно педагогічною проблемою та набуває міждисциплінарного характеру. Для системи професійної підготовки фахівців ДСНС України це

означає необхідність формування професійних компетентностей, що поєднують знання у сфері безпеки життєдіяльності, охорони праці, психології кризових станів, педагогіки безпеки, соціальної адаптації та комунікації з різними категоріями населення. Важливим завданням закладів вищої освіти стає створення умов, за яких кожен здобувач освіти матиме можливість реалізувати власний професійний потенціал незалежно від фізичних, соціальних або психологічних особливостей. Для фахівців сфери цивільної безпеки та охорони праці особливого значення набуває формування інклюзивної компетентності як складової професійної культури. Майбутні фахівці повинні володіти навичками ефективної комунікації, толерантної взаємодії, психологічної підтримки та організації безпечного середовища для осіб з різними потребами. У професійній діяльності працівників сектору безпеки нерідко виникають ситуації, що потребують взаємодії з особами, які мають порушення слуху, зору, опорно-рухового апарату, посттравматичні стресові розлади або інші особливості психофізичного стану.

У сучасних умовах особливої актуальності набула проблема психологічної підтримки учасників освітнього процесу. Воєнний стан, високий рівень психоемоційного навантаження негативно впливають на психологічний стан здобувачів освіти. Саме тому важливим напрямом інновацій у сфері інклюзивної освіти є подальше впровадження технологій психологічного супроводу, розвитку емоційної саморегуляції та формування навичок психологічної безпеки.

Підготовка майбутніх фахівців з охорони праці передбачає не лише формування професійних знань щодо запобігання виробничим ризикам та організації безпечних умов праці, але й розвиток соціально-психологічних компетентностей. Майбутній фахівець повинен бути готовим до роботи в колективах із високим рівнем різноманіття, вміти враховувати потреби працівників з інвалідністю, організовувати безпечне виробниче середовище та забезпечувати дотримання принципів безбар'єрності.

Використання саме дистанційних платформ, електронних освітніх ресурсів, мультимедійних матеріалів та технологій змішаного навчання створює максимальні можливості для доступу до освіти осіб з особливими освітніми потребами. Для закладів освіти, що здійснюють підготовку фахівців галузі цивільної безпеки, цифрові технології також є ефективним інструментом формування професійних компетентностей у сфері безпеки та реагування на надзвичайні ситуації.

Особливого значення в сучасних умовах набуває формування культури безпеки та гуманістичних цінностей у здобувачів освіти. Інклюзивна освіта сприяє розвитку готовності до взаємодопомоги та усвідомлення цінності людського життя. Для майбутніх фахівців сфери цивільної безпеки ці якості є невід'ємною складовою професії, оскільки їх робота безпосередньо пов'язана із захистом населення та допомогою людям у кризових ситуаціях.

Не менш важливим аспектом є підготовка науково-педагогічних працівників до реалізації принципів інклюзивної освіти. Викладачі мають володіти сучасними методиками роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами, навичками психологічної підтримки, використання адаптивних технологій навчання та створення безпечного освітнього середовища. Саме професійна компетентність викладача, що потребує систематично підвищення відповідної кваліфікації, значною мірою визначатиме ефективність інклюзивного освітнього процесу.

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців сектору ДСНС важливо забезпечити поєднання теоретичної та практичної складових навчання. Залучення здобувачів освіти до командних проєктів, волонтерської діяльності, участі у заходах із безпеки життєдіяльності та соціальної підтримки населення сприяє формуванню професійної готовності до роботи в реальних умовах.

Таким чином, реалізація принципів інклюзивності, доступності та психологічної безпеки забезпечує формування соціально відповідальних і психологічно стійких фахівців, здатних ефективно діяти в умовах сучасних суспільних викликів, задля забезпечення безпеки людини, захисту населення та створення безбар'єрного середовища в українському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Безбар'єрність. URL: <https://dsns.gov.ua/bezbarjernist>.
2. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.